

УДК 130

Жолдубай кызы Назгуль,
ага окутуучу
Жолдубай кызы Назгуль,
старший преподаватель
Zholdubay kyzy Nazgul,
her teacher

Айдашов Нурбек Саманчиевич
ага окутуучу
Айдашов Нурбек Саманчиевич
старший преподаватель
Aidashov Nurbek Samanchievich
her teacher

*Ж.Баласагын атындагы КУУнун Мамлекеттик жана муниципалдык
кызмат кафедрасы*

Кафедра государственной и муниципальной службы КНУ им. Ж.Баласагына

*Kyrgyz National University named after J. Balasagyn state and municipal
Management department*

ДИН- ФИЛОСОФИЯДАГЫ КООМДУК АҢ-СЕЗИМДИН ФОРМАСЫ КАТАРЫ РЕЛИГИЯ КАК ФОРМА ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ В ФИЛОСОФИИ RELIGION AS A FORM OF SOCIAL CONSCIOUSNESS IN PHILOSOPHY

Аннотация. Философия жана ишеним, албетте, кандайдыр бир милдеттерге ээ жана руханий иштин кандайдыр бир формасы болуп саналат. Ишеним – бул адам жанынын кут-карылууга болгон жеке муктаждыгын канааттандыруу, эң жогорку күч-кубат жана канааттануу, жан дүйнө тынчтыгын жана майрамды табуу максатын көздөгөн Кудай менен байланышта жашоо.

Философия түпкүлүгүндө кандайдыр бир кызыкчылыктан эч кандай шартсыз көз каранды эмес, алардын абсолюттук негизги принцибинин түшүнүү жолу менен болмушту жана жашоону жогорку чектүү түшүнүү. Бирок рухий жашоонун бул түпкү гетерогендүү формалары бир жагынан дал келет, чындыгында, алардын экөө тең аң-сезимдин багыты аркылуу, тагыраак айтканда, Кудайдын жандуу, чебер баамдоосу аркылуу ишке ашат.

Негизги сөздөр: дин, философия, ишеним, кудай, акыл, илим.

Аннотация. Философия и вера имеют безусловно любые задачи и суть любые по существу формы духовной работы. Вера есть жизнь по общению с Богом, имеющая целью улажнение личной собственной надобности человеческий души в спасении, в отыскании последней прочности и удовлетворенности, незыблемого душевного покоя и праздника.

Философия есть по существу, безусловна независимое от каких –либо интересов высокое оканчивающее постижение бытия и жизни способом усмотрения их абсолютной первоосновы. Но эти, по существу, разнородные формы духовной жизни совпадают между собой в собственно, что отношении, именно, собственно, что обе они осуществимы лишь толь-

ко через назначение сознания на один и собственно, что же объект — на Бога, правильное, через живое, опытное усмотрение Бога.

Ключевые слова: религия, философия, вера, бог, разум, наука.

Abstract. Philosophy and faith certainly have any tasks and are essentially any forms of spiritual work. Faith is life in communion with God, with the goal of satisfying the personal need of the human soul in salvation, in finding the ultimate strength and satisfaction, unshakable peace of mind and celebration.

Philosophy is essentially, unconditionally independent of any interests, a high ending comprehension of being and life by the way of discerning their absolute fundamental principle. But these, in essence, heterogeneous forms of spiritual life coincide with each other in what respect, namely, in fact, that both of them are feasible only through the assignment of consciousness to one and, in fact, what object - to God, more correctly, through living, experienced God's discretion.

Key words: religion, philosophy, faith, god, mind, science.

Дин – бул адамдардын дүйнө таанымын жана жүрүм-турумун калыптандырууда маанилүү роль ойногон коомдук аң-сезимдин эң байыркы жана күчтүү формаларынын бири. Философияда дин маданияттын жана коомдун ажырагыс бөлүгү болгон кубулуш катары каралат.

Диндин негизги өзгөчөлүктөрүнүн бири – бул дүйнөнү жана адамдардын жашоосун жөнгө салуучу жогорку күчтүн же кудайдын бар экенине ишенүү. Дин – ошондой эле адамдарга туура жана туура эмес жүрүм-турумду аныктоого жардам берген моралдык жана этикалык стандарттардын жыйындысы.

Философияда дин конкреттүү мамилеге жараша ар кандай көз карашта каралат. Мисалы, диндин эң кеңири таралган түшүнүктөрүнүн бири – анын маданияты жана коомду калыптандыруудагы ролу, идеясы. Бул мамиле боюнча дин дүйнөлүк маданияттын негизи болуп саналат, ал коомдук турмуштун көптөгөн аспектилерин, анын ичинде искусствону, музыканы, адабиятты жана салтты аныктайт.

Дин философиясындагы дагы бир маанилүү тема – дин менен илимдин ортосундагы байланыш маселеси. Кээ бир философтор дин менен илим бири-бирин жокко чыгарат деп эсептешет, анткени дин ишенимге негизделет, ал эми илим тажрыйбага жана далилдерге негизделген. Бирок, башка философтор дин менен илим бирге жашай алат деп ырасташат, анткени алар адам жа-

шоосунун ар кандай аспектилерин изилдешет.

Анын сыңарындай, системалуу мамилени негизинде ар кандай динди өнүктүрүүнүн бардык мүмкүн болгон варианттарын алдын ала айтууга болот. Жана бардык мүмкүн болгон варианттардын кайсынысы бул конкреттүү диндин тарыхый өнүгүү процессинде ишке ашкан, бул тарыхый шарттардын өзүнөн көз каранды?.. Ал эми динде эч кандай тарыхый шартта, принципалдуу түрдө ага система катары салынбаган нерсени ишке ашыруу мүмкүн эмес. Демек, системалуу мамилеге таянуу менен, бул дин жалпысынан алганда бардык конкреттүү тарыхый формаларды алдын ала айтууга абсолюттук ишеним менен мүмкүн. Албетте, дин канчалык татаал болсо, анын өнүгүү варианттары ошончолук көп болот жана, мисалы, дүйнөлүк диндерде бул мүмкүн болгон варианттардын жыйындысы иш жүзүндө чексиз. Ал эми эң негизгиси, системалуу мамилени негизинде тигил же бул диндин метафизикалык маңызын аныктоого болот жана ошонун негизинде бул метафизикалык маани-маңыздын көрүнүшүнүн бардык мүмкүн болгон формаларын, тарыхый жактан ишке ашкандарды да, ошол эле учурда да, ошол эле мезгилдегилерди ишке ашыруу мүмкүн жана карап чыгууга болот.

Дин философиясындагы дагы бир маанилүү тема – бул Кудайдын бар экендиги маселеси. Кылымдар бою Кудайдын бар

экегин жактаган же ага каршы көптөгөн аргументтер айтылып келет. Кээ бир философтор Кудайдын бар экенин логикалык аргументтер менен далилдөөгө болот деп эсептешсе, башкалары бул ишеним маселеси деп ырасташат.

Дин философиянын көз карашы боюнча адамзаттын руханий маданиятынын категорияларына кирет. Бул коомдук аң-сезимдин формасы, башкача айтканда, дүйнөнү адамзаттын аң-сезиминде чагылдыруу. Дин коомдук аң-сезимдин эң терең жана эң маанилүү маанилеринин жалпы булагы. Тил коомдук аң-сезимдин универсалдуу кабыгы болсо, дин, тагыраагы, адамзаттын мифологиялык жана диний аң-сезими коомдук аң-сезимдин эң терең жана эң маанилүү маанилеринин жалпы булагы болуп саналат. Адамзат маданиятынын бүтүндөй мазмуну мифологиялык-диний аң-сезимден өнүгүп, акырындык менен коомдук аң-сезимдин семиотикалык жактан ар түрдүү формаларына ээ болгон.

Семиотика динде коммуникация ыкмасын, б.а., өзүнүн мазмунуна ээ болгон коммуникативдик системаны жана бул мазмунду берүү, билдирүү үчүн өзүнүн мүмкүнчүлүктөрүн көрүүгө болот деген түшүнүк.

Коомдук аң-сезимдин формасы катары дин коомдук болмушту чагылдырат жана рефлексивдүү адам катары коомдук болмушка карата экинчи орунда турат. Коомдук турмуштун өзгөрүшү сөзсүз түрдө коомдук аң-сезимдин формасы катары диндин өзгөрүшүнө алып келет. Бирок, экинчи даражадагы, коомдук болмуштан келип чыккан дин, коомдук аң-сезимдин башка формалары сыяктуу эле, коомдук бөлмөгө тескери таасирин тийгизет. Бул таасир же коомдук турмуштагы өзгөрүүлөр процессин тездетет же жайлатышы мүмкүн. Албетте, динде болуп жаткан өзгөрүүлөр коомдун материалдык элементтерине гана эмес, коомдук аң-сезимдин башка формаларына да көз каранды. Муну эске албай туруп, диний феномендин көптөгөн кубулуштарын түшүнүү жана түшүндүрүү мүмкүн эмес. Динде-

ги өзгөрүү процессинин мүнөзү да ар бир конкреттүү диндин компоненттерине жараша болот. Дин бир пайда болгондон кийин мындан ары жаралбай, өзүнүн идеяларынын жана культунын жыйындысын эске алуу менен тарыхый жактан өнүгүп, аларды андан ары кайра иштетүүгө дуушар кылган. Ал ар дайым мурдатан мураска калган өкүлчүлүктөрдүн белгилүү бир запасын сактап калат. Белгилүү бир диндин идеяларынын жана сыйынууларынын жыйындысын эсепке албай туруп, коомдук аң-сезимдин бул формасы жөнүндө чыныгы илимий билим болушу мүмкүн эмес. Диндин жалпы, логикалык жалпылык менен катар өзүнүн спецификалык, логикалык өзгөчөлүгү, коомдук аң-сезимдин башка формаларынан коомдук болмуш менен байланышы бар. Алардын эң маанилүүсүн гана эстейли: бул коомдук болмуштан эң алыс; коомдук аң-сезимдин эң консервативдүү формасы; дин коомдук мааниси бар идеологиялык форманын мүнөзүнө ээ.

Дин философиясы – диндин маңызын философиялык позициялардан түшүндүрүүчү, диний идеологиянын мазмунун, анын догматикалык структураларын жана диндин руханияттын конфигурациясы катары келечегин түшүндүрүүчү дин таануу илиминин бир тармагы.

Бул дин философиясынын көптөгөн трансформацияларынын болушунун негизин, андагы ар түрдүү, уюлдук, багыттардын, агымдардын, жалпы билим берүүчү мектептердин санын түшүндүрөт. Бул дин философиясы темасындагы көз караштардын жайылышын түшүндүрөт, бирок бир караганда бул суроо түшүнүктүү жана жөнөкөй. Бир жагынан дин философиясынын предмети ыймандын өзү болушу керек – анын маңызы, сырткы көрүнүшү, тубаса өзгөчөлүктөрү ж.б.у.с. Бирок экинчи жагынан бул суроолорго жооптор өнүккөн диний идеяларга – Кудай, жаратуу, сыйкырга негизделген, адам, мүлк жана жамандык ж.б.

Акырында, дин философиясында да диндин азыркы коомдогу ролу жөнүндө ма-

селе бар. Кээ бир философтор диндин азыркы дүйнөдө адамдар илимге жана рационалдуу ой жүгүртүүгө көбүрөөк таянгандыктан, барган сайын маанилүүлүгү азайып баратат деп эсептешет. Бирок, башка философтор дин адамдардын жашоосунда маанилүү ролду ойной берет деп ырасташат, анткени ал аларга жашоонун маанисин жана максатын табууга, ошондой эле оор учурларда сооротууга жардам берет.

Ошентип, дин коомдук аң-сезимдин маанилүү аспектиси болуп саналат, ал дүйнө жүзү боюнча философтордун жана илимпоздордун көңүлүн бурууну улантууда. Философияда дин ар кандай көз караштардан каралып, анын ролу жана мааниси конкреттүү мамилеге жараша ар кандай болушу мүмкүн. Бирок динге болгон конкреттүү көз карашка карабастан, анын маданиятка, коомго жана бүтүндөй адамдын жашоосуна тийгизген таасири талашсыз бойдон калууда.

Адабияттар:

1. Гуревич П.С. Религиоведение: Учеб. пособие. – М., МПСК, Воронеж, НПО «Модэк», 2005.
2. Крылов, А. Н. Религиозная идентичность. Индивидуальное и коллективное самосознание в постиндустриальном пространстве. 2-е изд. М.: Икар, 2012.
3. Мусаева, Н.К. Проблемы социальной работы и религии: общее и особенное // Вестник КГУ им. И. Арабаева. – 2011. – Вып. 3 (1).